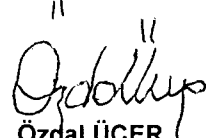

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Faruk ÇELİK** tarafından Anayasa'nın 98. Maddesi ve Meclis İçtüzüğü'nün 96 ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını dilerim.

Özdal ÜÇER
Van Milletvekili

Diğer sigorta kollarına nazaran daha güç şartlarda ortaya çıkabilmiş; siyasi tartışmalar içinde kalmış ve bundan dolayı sosyal güvenlik sisteminin "son halkası" şeklinde ifade edilmiş olan ıssızlık sigortası, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 22. maddesinin "herkesin ıssızlık nedeniyle ortaya çıkan geçim sıkıntısına karşı sosyal güvenliğe hakkı olduğunu" vurgusu ve ILO'nun 1934 tarihli 44 Nolu İşsizlik Yardımları Sözleşmesi ile aynı tarihli 44 nolu İşsizlik Yardımı Tavsiyesi; yine 1944 tarihli 67 nolu Gelir Güvenliği Tavsiyesi işsizlik sigortasını zorunlu bir hamle olarak algılamının önemine işaret etmiş; 1952 Tarihli 102 Sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin ILO Sözleşmesi, kapsadığı 9 riskten biri olarak ıssızlığa dikkat çekmiştir.

Bu durumların bir ürünü olarak, sosyal sigorta tekniğinin kabul edilmiş olduğu Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde, en yaygın sosyal güvenlik hamlesi olarak ıssızlık sigortası ve onun pratiği olan ödenekler söz konusu edilmiştir. 1408/71 sayılı Tüzük (Madde 67-71) ve 574/72 sayılı Tüzük (Madde 80-84); 1975-1993 yılları arasında 23 Adalet Divanı Kararı ve 83, 131, 140 Nolu İdari Komisyon Kararları ile 18 Sayılı Tavsiye çerçevesinde ıssızlık sigortası AB ülkelerinin çoğunda tercih edilen bir ilke konumundadır. Ancak burada özellikle vergilerin katkısı ve devletin devreye girmesi de önemli bir yer teşkil etmektedir.

Türkiye'de ise İşsizlik Sigortasının finansmanında devletin katkısı yakın zamanda sağlanmış olmasına rağmen, bu katkının düşüklüğü, ciddi sıkıntıların yaşanmasına ve işsizlik ödeneklerinin çok düşük seviyelerde seyretmesine sebep olmaktadır.

Yine 1993 yılında AB Komisyonu tarafından hazırlanan Büyüme, Rekabet ve İstihdam başlıklı Beyaz Kitap, Avrupa Birliği'nin işsizlikle mücadele konusundaki başlangıç aşaması olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda 15-16 Aralık 1995'de yapılan Madrid Zirvesinde AB Konseyi, üye devletlere yıllık programlarında istihdam için bir takım eylem alanlarına yer vermelerini tavsiye etmiştir. Bu tavsiyelerden birisi de "Bir iş arama gayretini ortadan kaldırma boyutuna varmayacak ölçüde, sosyal koruma sistemlerinin etkinliğinin maksimum düzeye ulaştırılmasıdır."

Bu nedenle Avrupa Ülkeleri çalışanların, işsiz kaldıkları dönemde yaşam düzeylerinde herhangi bir olumsuz durumun yaşanmaması amacıyla gerekli önlemleri alarak, işsizlik ödeneği miktarını çalıştıkları dönemde almış oldukları maaşa yakın bir düzeyde belirlemiştir.

Oysa Türkiye'de işsizlik ödeneğinin miktarı, 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 50. Maddesine göre: sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır.

43279

Üstelik bu oranla yetinmekle kalmamış, madde fıkrasının devamında: "Bu şekilde hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemez." şeklinde bir düzenlemeye de gidilerek işsizlik döneminde alınacak maaşın daha da düşmesine sebep olunmuştur.

Bunun yanında işsizlik ödeneğinin süresi konusunda getirilen sınırlamalar da diğer önemli bir sorundur. Söz konusu yasaya göre işsiz kalan bir kişiye en az 180 gün en fazla 300 gün ödeme yapılmaktadır. Alt sınırın 6 ay olması, bu ödeneğin güttüğü amaca hiçbir şekilde hizmet etmeyeceğini göstermektedir. Yine üst sınırın 1 yılı bile bulmaması, İşsizlik Ödeneği Sisteminin Türkiye'de adeta sadaka kültürünün farklı bir biçimi olarak düşünüldüğünün kanıtıdır. Üstelik son 3 yıl içerisinde en az 600 gün sigortalı olunması ve yine bu üç yıllık süre kapsamında son 120 gün kesintisiz sigortalı olunması koşulları, hayli ağır sayılabilecek kriterlerdir.

Bu bağlamda;

1-İşsizlik Sigortası Kanunundaki düzenlemeler yapılırken ne tür referanslar kullanılmıştır? Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum süreci dikkate alındığında; Birliğe üye ülkelerdeki İşsizlik Sigortası mevzuatı Türkiye'ye göre ne tür benzer ve farklı düzenlemeler içermektedir?

2-5754 Sayılı Kanun ile hem devletin hem de işverenin ödediği prim miktarının düşürülmesi nasıl bir gerekçeye dayandırılmaktadır? Birliğe üye ülkelerde bu miktarlar ne kadardır?

3-Devletin ve işverenin ödediği prim miktarının artırılması hususunda bakanlığınız tarafından yapılan herhangi bir çalışma var mıdır?

4-Türkiye'de yoksulluk sınırının asgari ücretin altında olduğu dikkate alındığında; işsizlik ödeneğinin asgari ücretin brüt tutarının % 80'ini geçmemesi hakkında ne düşünümaktesiniz? İşsiz kalan insanların bu miktar ile ailelerini geçindirmeleri mümkün müdür?

5-Ödenek miktarının brüt kazancın % 40'ı seviyesinde belirlenmesi prensibi, işsizlik ve yoksullukla mücadele açısından nasıl bir katkı sunabilir? Avrupa Birliğine üye ülkelerde bu miktar nasıl ve ne kadar olarak belirlenmektedir? Miktarın artırılmasına yönelik yapılan bir çalışma var mıdır?

6-Ödeneğe hak kazanabilmek için son 3 yıl içerisinde en az 600 gün sigortalı olunması ve yine bu üç yıllık süre kapsamında son 120 gün kesintisiz sigortalı olunması koşulları, sağlanması zor olan koşullar değil midir? Sürelerin bu kadar uzun tutulmasının gerekçeleri nelerdir?

7-Ödeneğe hak kazanıldıktan sonra, ödenek alma süresinin en fazla 300 gün olması ve alt sınırın da 26 ay ile sınırlı tutulması, işsizliği önleme konusunda nasıl bir işlev görmektedir? Bu süreler zarfında hala iş bulamamış olan kişilerin ödenekten mahrum bırakılması nasıl bir gerekçeyle açıklanabilir? Bu durum sosyal devlet ilkesine aykırılık teşkil etmemekte midir?

8-İşsizlik sigortasının kapsamı neden olabildiğince dar tutulmuştur? Kapsam dışı bırakılan her bir iş kolu/iş çeşidi hangi nedenle kapsam dışı bırakılmıştır? Bu kişilerin kapsam dahiline alınması hususunda bakanlığınızca yapılan çalışma var mıdır?